

ما به عنوان فردی که مانند دیگر انسان هاست، نمی توانیم میزان معناداری یا عمق عمر زیسته هر فرد را بسنجیم؛ زیرا زیستن تنها به حضور جسمانی فرد در عالم، معنا نمی شود و تجربه های هر فرد که با آگاهی توأم و عجین شده باشد را می توان در زمره تجربه انتخابی او درنظر گرفت. هرچند که حق انتخاب نداشتن در وقوع رخدادها، نیز ما را عاری از مسئولیت نمی کند. والد بودن از آن دست انتخاب هاست که آگاهانه یا ناآگاهانه برای فرد، مسئولیت می آورد. آن دسته از زوج ها که والد شدن را انتخاب می کنند، متوجه باری که مادر در این تصمیم برمی دارد، هستند، نه تنها به دلیل حمل فرزند در وجود خود- که البته بسیار مهم است و تجربه تغییرات فیزیکی بدن برای هر زنی بسیار جدید و استرس زا می تواند باشد- بلکه از باب وجوه تربیتی آن، چنان که در این حوزه، توصیه های مؤکدی درباره پرهیز از لقمه حرام و روی آوردن به لقمه حلال و رعایت معاشرت با افراد دین دار و منزه و... و حتی دقت به آنچه می شنویم و می گوئیم، شده است که تحمل این دقت و نظارت تا آخر، به عنوان مادر که حتی افکار و باورهایش نیز برروان و باور و سلامت و همه وجود فرزند به طور مستقیم تأثیر می گذارد، لازم است. پس انتخاب زیستن به عنوان مادر مهم است. حال که بیان کردیم والدگری و به خصوص مادری چه جایگاه خطیر و مهمی دارد. آیا ما می توانیم در جایگاه فرزند نیز به حق مادر خود معرفت یابیم یا آن را جبران کنیم؟

در رساله حقوق امام سجاد^(ع) از ایشان نقل شده است: «وَأَمَّا حَقُّ الرَّجْمِ فَحَقُّ اِئِمَّةٍ عَنِ تَعْلَمُ اِنَّ اُنْهَآ حَمَلَتْكَ حَيْثُ لَا يَحْمِلُ اِءْ حَدْ اءْ خَدَا و اءْ طَعَمَتْكَ مِنْ نَمْرَةٍ قَلْبِهَا مَالَا يُطْعِمُ اِءْ حَدْ اءْ خَدَا و اِنَّهَا وَفَّتَكَ بِسَمْعِهَا وَبَصَرِهَا وَبِدْهَا وَ رَجْلِهَا وَ شَعْرَهَا وَ بَشَرِهَا وَ جَمِيعِ جَوَارِحِهَا مُسْتَشِيرَةً بِذَلِكَ فَرَحَهُ مَوْفَلَهُ مُحْتَمِلَةً لِمَافِيهِ مَكْرُوهَ اَوَا و اَلْمُهَا وَ تَقْلِبُهَا وَ غَمُّهَا حَتَّى دَفَعَتْهَا عَنْكَ بِدِّ الْقُدْرَةِ و اءْ حَرَجَتْ اِلَى الْاَرْضِ فَرَضِيَّتْ اَنْ تَشْبَعَ وَ تَجُوعَ هِيَ وَ تَكْسُوكَ وَ تَعْرَى وَ تُرَوِّكَ وَ تَقْلَمُاءَ وَ تَطْلُكَ وَ تَضْحَى وَ تَبْغَمَكَ بِؤْسِهَا وَ تَلْذُكَ بِالنَّوْمِ بَاءَ رَقِّهَا وَ كَانِ بَطْنُهَا لَكَ و عَاءَ وَ حُجْرُهَا لَكَ جَوَاءَ وَ تَدْبُهَا لَكَ سَقَاءَ وَ تَنْفُسُهَا لَكَ و قَاءَ ثَبَاشِرَ حَرْزِ الدُّنْيَا وَ تَبْرُدُهَا لَكَ وَ دُونَكَ فَتَشْكُرُهَا عَلَى قَدْرِ ذَلِكِ وَ لَا تَقْدُرُ عَلَيْهِ اِلَّا بِعَوْنِ... وَ تَوْفِيقِهِ» (حسن بن علی حرانی، تحف العقول، ترجمه احمد جنتی، ص ۲۹۹). یعنی حق مادرت این است که بدانی او تو را در جایی نگه داشته است که کسی، فرد دیگر را نگه نمی دارد، در بطن خود و در ادامه می فرماید، «اء طَعَمَتْكَ مِنْ نَمْرَةٍ قَلْبِهَا». چه تعبیر زیبایی حضرت به کار می برند. می فرمایند: «[مادر] از میوه دلش به تو می دهد»؛ طعامی که هیچ کسی به دیگری نمی دهد و از تو با همه وجودش از گوش، چشم، دست، پا، موی و پوست، با شادمانی، خوشحالی و سرور، نگهداری می کند. مادر ناامایمت ها، غم و اندوه و نگرانی ها را تحمل می کند و شادان و خرم است. زین العابدین^(ع) نمی گویند که مادر از حمل کودک، متوجه ناراحتی نمی شود، بلکه رنج حمل نوزاد را تأیید می کنند و می فرمایند مادر همه سختی ها را با رضایت خاطر و خرسندی به جان می خرد تا تو را سیر کند، حتی حاضر است خود گرسنه بماند. حاضر است تو را بیوشاند و خود برهنه باشد. تو را سیراب کند و خود تشنه بماند. خود در آفتاب باشد و بر تو سایه افکند. با تحمل مشقت، آرامش و آسایش تو را فراهم آورد و با پذیرش رنج بی خوابی، تو را از لذت خواب، بهره مند کند. دلش ظرف وجود تو و دامنش، پناهگاه امن تو و سینه اش، چشمه جوشانی برای رفع عطش تو و جانش فدای تو شده است و سرد و گرم روزگار را به خاطر تو پذیراست، پس باید به پاس این همه محبت و زحمت، شکرگزار او باشی و البته هرگز نمی توانی، مگر خدایت یاری کند. این تعابیر در رساله حقوق امام سجاد^(ع)، چنان گویا و رساست که اگر فردی تجربه مادری هم نداشته باشد، می تواند متوجه شود یک مادر چه دشواری هایی را بر خود روا داشته است.

در عبارت امام^(ع)، همه آلام و مشقت های مادر از آغاز حمل و بارداری تا بلوغ و رشد فرزند مرور می شود و با خواندن آن، هر فردی تحمل محنت ها و رنج های فراوان مادران را تحسین می کند و در مقابل این موجود شایسته تقدیس و تکریم، فروتن می شود و بیشتر احساس وظیفه می کند. در این فراز از سخنان امام چهارم^(ع)، رنج ها و توجه مادر تا پایان حیات ترسیم شده است، یعنی گرچه فرزند در بزرگ سالی باشد، بازهم عواطف مادری، او را همچنان درباره رفاه، آرامش و آسایش فرزندش، حساس نگه می دارد. در روایات ما در شأن مادر و نحوه رفتار با او سفارش های زیادی شده است که مجال سخن ما نیست و در این زمینه فقط به ذکر آیه ای از قرآن کریم در شأن و مقام مادر بسنده می کنیم. در دین حضرت عیسی^(ع)، این ارجمندی به حدی است که ایشان در آغاز زندگی، اول شکر خدا را می گویند و بعد از خدا تشکر می کنند که ایشان را در برابر مادرشان نیکوکار قرار داده است، چون پیامبر خدا^(ص) می دانند که نیکی به مادر بالاترین ارزش را دارد؛ «و بَرَّآ الْوَالِدَتِی وَ لَمْ یَجْعَلْنِی جَبَّارًا شَقِیًّا، مَرَّا دِرْبَارَه مَادَرُم، نِیکوکار قرار داده و جبار و شقی قرار نداده است» (سوره مریم، آیه ۳۲). اینکه حضرت مسیح^(ع) نیکی به مادر را از امتیازهای خود برمی شمارند، تأمل برانگیز است و دلیل روشنی است بر اهمیت مقام مادر در نزد بزرگان؛ وگرنه عیسی^(ع) به عنوان پیامبر خدا، افتخارات بسیاری داشتند و می توانستند آن ها را در مقام شکرگزاری یاد کنند.

برگزاری محفل انس با قرآن و میثاق با سردار دل ها

هم زمان با میلاد باسعادت حضرت فاطمه زهرا^(ص) اگر امیداشت روز مادر و چهارمین سالگرد سردار رشید اسلام، شهید حاج قاسم سلیمانی، برگزار می شود. محفل انس با قرآن و میثاق با سردار شهید قاسم سلیمانی، با حضور قاریان بین المللی و کشوری و دانش آموزان دختر و پسر مراکز دارالقرآن الکریم مشهد مقدس، با همکاری معاونت پرورشی و فرهنگی اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی، چهارشنبه ۱۳دی، ساعت ۹ صبح در حرم مطهر رضوی، دارالقرآن الکریم، صحن جمهوری اسلامی، برگزار می شود.

برپایی ویژه برنامه رویداد قرآنی هنری «مادر گل ها»؛ ویژه مادران و دختران نوجوان

رویداد قرآنی هنری «مادر گل ها» ویژه مادران و دختران نوجوان چهارشنبه ۱۳دی، ساعت ۱۴ در حرم مطهر رضوی، رواق حضرت زهرا^(ص) برگزار می شود. برنامه های این رویداد به این شرح است؛ حرکت نمادین کاروان مادران و دختران از دارالقرآن به سمت رواق حضرت زهرا^(ص)، تلاوت قرآن کریم توسط قاری نوجوان، جمع خوانی گروه نجم الثاقب و جمع خوانی قرآن توسط قاری نوجوان.

۳۳ شنبه
۱۳ دی
۱۹ جمادی الثانی ۱۴۴۵
شماره ۲۱۳۳

۱۴

نگاهی به توصیه های اسلام برای ازدواج براساس آیات و روایات به مناسبت روز زن

پیمانی که خدا دوستش دارد

اجتماعی می شود و خود را مسئول حفظ همسر و آبروی خانواده و تأمین وسایل زندگی فرزندان آینده می بیند، به همین دلیل، تمام ابتکار و استعداد خود را به کار می گیرد و از ظرفیت های وجودی خود، کمال استفاده را می برد و به بالندگی بیشتری نائل می شود». به دلیل همین ارزش و اهمیت است که در آموزه های اسلامی، توصیه های بسیاری درباره ازدواج آمده است. در ادامه برخی از این توصیه ها را مرور می کنیم.

حمیده ذاکری^۱ شاید این مثل را شنیده باشید که می گویند تنهایی فقط برازنده خداست؛ خدایی که همه مخلوقات را جفت آفریده و برای انسان نیز جفت و همسری برگزیده است؛ آن چنان که در قرآن کریم می خوانیم: «و از نشانه های او، این است که همسرانی از جنس خودتان برای شما آفرید تا در کنار آنان آرامش یابید و در میانتان، مودت و رحمت قرار داد» (سوره روم، آیه ۲۱). به مناسبت میلاد حضرت فاطمه^(ص) و روز زن به سراغ آداب انتخاب همسر در آیات و روایات رفته ایم. شهید مطهری درباره نقش ارزنده ازدواج می گوید: «...یک پختگی و پویایی وجود دارد که جز در پرتو ازدواج و تشکیل خانواده پیدا نمی شود. در مدرسه پیدا نمی شود. در جهاد با نفس پیدا نمی شود. در نماز شب پیدا نمی شود. این کمالات را فقط باید در ازدواج و تشکیل خانواده به دست آورد». (مرتضی مطهری، تعلیم و تربیت در اسلام، تهران، صدرا، ۱۳۷۱، ص ۳۹۸). آیت... مکارم شیرازی نیز در این زمینه می نویسد: «بعد از ازدواج، شخصیت انسان تبدیل به یک شخصیت

کانون ازدواج

در اهمیت تشکیل خانواده برای پیمودن مسیر زندگی آموزه های زیادی دارد شرع، ازدواج را پیوندی رسمی بین زن و مرد می داند. به شرط آنکه بالغ باشند و این پیوند مقدس طبق شرایط شرعی و قانونی انجام گرفته باشد؛ پیوندی که هم مایه انس و مهربانی بین زن و مرد است و هم موجب شکل گیری کانون خانواده می شود؛ کانونی که از منظر اسلام دارای اهمیت بسیار است؛ آن چنان که رسول خدا^(ص) درباره اش می گویند: «هیچ کانونی در اسلام برپا نشده است که نزد خداوند از کانون ازدواج، محبوب تر و عزیزتر باشد»؛ کانون محبوبی که منشأ خیرهای بسیاری برای ماست و یکی از راه های رسیدن به کمال و پختگی معرفی شده است.

ازدواج در جوانی

هرچند در آموزه های اسلام، ازدواج در هر سنی مبارک خوانده شده است، قاعده و اصل کلی را بر جوانی گذاشته اند؛ سنی که شخص از لحاظ روانی و جسمی، نیازمند همراه و همدم است و توانایی پذیرش مسئولیت های ازدواج را نیز دارد. براساس روایتی که از امام صادق^(ع) نقل شده است، شخصی به امام^(ع) گفت: «ما فرزندان خود را در کودکی به ازدواج درمی آوریم». امام صادق^(ع) در جواب فرمودند: «اگر آنان را در خردسالی و سنین کم به ازدواج درآورید، بسیار بعید است که با هم انس و الفت بگیرند» (شیخ حرعاملی، وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۱۰۴، باب ۴۶، ح یک). این روایت باتوجه به «دشواری انس» ازدواج در سنین کم را مناسب نمی داند.

اول دین، بعد اخلاق

در برخی روایات، ملاک هایی برای ازدواج بیان و توصیه شده است که در انتخاب همسر درنظر گرفته شود؛ تدین، خوش اخلاقی و خانواده خوب، از ملاک های سفارش شده در روایات برای انتخاب همسر است. از دیدگاه فقها، ازدواج به خودی خود مستحب مؤکد است. اما برای شخصی که با ازدواج نکردن به گناه می افتد، واجب است. مسلم است که یکی از این معیارهای مهم، مربوط به بعد دینی فرد است. برپایه روایتی، پیامبر اسلام^(ص) شخصی را به ازدواج با افراد متدین سفارش کرده اند (شیخ حرعاملی، پیشین، ج ۲، ص ۲۰، باب ۲، ح ۷). در کتاب مکارم الاخلاق، امام صادق^(ع) در روایتی می فرمایند: «با خاندان شایسته ازدواج کنید؛ زیرا ویژگی های خانوادگی به فرزندان منتقل می شود»؛ طبرسی، مکارم الاخلاق، ۱۳۷۰، ش، ص ۲۴۳. از امام صادق^(ع) نیز نقل شده است که از ازدواج با فرد بداخلاق پرهیزید. ایشان در حدیث دیگری به زنان توصیه کرده اند: «هنگامی که مردی از شما خواستگاری کرد که از دین و اخلاق او راضی بودید، به ازدواج با او رضایت دهید و مبادا فقر او، شما را از این رضایت بازدارد» (میزان الحکمه، ج ۴، ص ۲۸۰).

یاد بگیر که محبت کنی!

همان طور که اشاره کردیم، محبت و انس یکی از نتایج مهم ازدواج است. این امر به خودی خود به وجود نمی آید، بلکه آداب و ظرفیتی لازم دارد؛ آدابی که باید زن و مرد آن را بیاموزند و ظرفیتی که برای مهر ورزیدن باید در خود ایجاد کنند. پیامبر اکرم^(ص) در دو روایت به این جنبه از روابط زن و مرد در ازدواج اشاره می کنند و می فرمایند: «اگر مردی به همسر خود بگوید من تو را دوست دارم، این سخن هرگز از قلب زن بیرون نمی رود». ایشان در حدیثی دیگر چنین می فرمایند: «حق مرد بر زن این است که زن ملازم خانه باشد و به شوهرش، دوستی و محبت و مهربانی کند و از به خشم آوردن او اجتناب کند و آنچه مورد رضایت اوست، انجام دهد». مشخص است که فرد برای رعایت این نکات، باید مهارت های مورد نیاز آن را به دست آورده باشد و به اصطلاح به رشد عاطفی رسیده باشد.

به دنبال همسر عاقل!

همان طور که در احادیث آمده است، توانایی فرد در پذیرش وظایف ازدواج، اهمیت بسیاری دارد؛ چون اگر زن و مرد نتوانند به درستی از پس ایفای نقش همسری و والدینی بریایند، بهتر است از این کار تا رسیدن به آمادگی روانی و عقلی صرف نظر کنند؛ زیرا زنان های آن از مجرد ماندن بیشتر است؛ به همین دلیل ائمه اطهار^(ع) توجه ویژه ای به بلوغ فکری افراد می کردند. حضرت علی^(ع) در روایتی می فرمایند: «از ازدواج با افراد احمق و نادان پرهیز کنید». (شیخ حرعاملی، وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۱۰۴، باب ۴۶، ح یک). البته باید توجه کرد که بلوغ عقلی از مفاهیمی است که دارای مراتب متعدد است و بسیاری از انسان ها به مراتب عالی آن نمی رسند. معیار بلوغ عقلی در ازدواج، مرتبه ای است که انسان بتواند خانواده را در حد متعارف و پذیرفتنی، اداره کند.

در خانواده عزیز هست؟

ائمه معصوم^(ع) در امر ازدواج به مقبولیت و شأن و شخصیت افراد توجه می کردند. با نگاهی به احادیث متوجه می شویم که بلوغ اجتماعی افراد برای اقدام به ازدواج، یکی از ملاک های مهم است. شیخ حرعاملی در «وسائل الشیعه» برخی ملاک ها و ویژگی های مهم افراد برای انتخاب همسر را بیان کرده است؛ به همین دلیل ائمه اطهار^(ع) داشتن همسر در بین بستگان خویش که نشانه تربیت صحیح و شکوفا شدن شخصیت اجتماعی فرد است. آداب دانی همسر به گونه ای که وظایفش را بدون نیاز به امر و نهی دیگران انجام دهد. نهی از ازدواج با افرادی که وظایف همسری را نمی دانند یا نهی از ازدواج با افراد لجاج و بی منطق و سفارش به ازدواج با مردی که مسئولیت پذیر باشد و همسر و فرزندان خود را به دیگری وا نکندارد. تمام این ها به بلوغ اجتماعی فرد اشاره می کند که باید در انتخاب همسر به آن توجه کرد.